

ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ РАДИ (ЄС) 2022/382

від 4 березня 2022 року

що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист

РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу,

Беручи до уваги Директиву Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, які сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому ⁽¹⁾, зокрема статтю 5,

Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії,

Оскільки:

- (1) 24 лютого 2022 року російські збройні сили розпочали широкомасштабне вторгнення в Україну в багатьох місцях з боку Російської Федерації, Білорусі та територій України, непідконтрольних уряду.
- (2) У зв'язку з цим значні ділянки української території тепер є зонами збройного конфлікту, які покинуло тисячі осіб і продовжують покидати.
- (3) Після вторгнення, спрямованого на піддрив європейської та глобальної безпеки і стабільності, Європейська Рада у своїх висновках від 24 лютого 2022 року рішуче засудила не спровоковану та не виправдану військову агресію Росії проти України, підкреслюючи грубе порушення міжнародного права та принципи статуту Організації Об'єднаних Націй. Європейська Рада вимагала від Росії поважати територіальну цілісність, суверенітет та незалежність України в межах її міжнародно визнаних кордонів, що включає право України обирати свою долю. Європейська Рада також підтвердила, що російський уряд несе повну відповідальність за свій акт агресії, що призводить до людських страждань та втрати життів, і що його буде притягнуто до відповідальності за свої дії. Європейська Рада, будучи солідарною з Україною, погодилась на подальші санкції, закликала провести

¹ OJ L 212, 7.8.2001, с. 12.

роботу над підготовкою на всіх рівнях та звернулась до Комісії з проханням представити надзвичайні заходи.

- (4) Союз продемонстрував і продовжить демонструвати свою рішучу підтримку України та її громадян, які зіткнулись із безпрецедентним актом агресії Російської Федерації. Це Рішення є частиною відповіді Союзу на міграційний тиск, спричинений військовою агресією Росії проти України.
- (5) Конфлікт вже спричинив наслідки для Союзу, включаючи ймовірність високого міграційного тиску на його східних кордонах з огляду на розгортання конфлікту. Станом на 1 березня 2022 року більше ніж 650 000 переміщених осіб прибули до Союзу з України через Польщу, Словаччину, Угорщину та Румунію. Очікується, що це число зростатиме.
- (6) Україна вказана в Додатку II до Регламенту (ЄС) 2018/1806 ⁽²⁾, і на громадян України не поширюється вимога про наявність візи при перетині зовнішніх кордонів держав-членів з метою перебування не більше ніж 90 днів протягом будь-якого 180-денного періоду. З огляду на досвід, отриманий після незаконної анексії Росією Автономної Республіки Крим та міста Севастополь у 2014 році, а також після війни на сході України, очікується, що половина українців, які прибувають до Союзу та які користуються безвізовими подорожами з метою короткострокового перебування, приєднаються до членів сім'ї або шукатимуть роботу в Союзі, в той час як інша половина проситиме міжнародного захисту. Залежно від того, як розвиватиметься конфлікт, ураховуючи поточні оцінки, Союз, ймовірно, зіткнеться з дуже великою кількістю переміщених осіб, приблизно від 2,5 мільйонів до 6,5 мільйонів, у зв'язку зі збройним конфліктом, з-поміж яких може бути від 1,2 до 3,2 мільйонів осіб, які проситимуть міжнародного захисту. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців прогнозує, що в найгіршому випадку близько 4 мільйонів людей може покинути Україну.
- (7) Вказані цифри свідчать про те, що Союз, ймовірно, зіткнеться із ситуацією, яка характеризуватиметься масовим напливом переміщених осіб з України, які не матимуть змоги повернутись до своєї країни чи регіону походження через російську військову агресію. Масштаб напливу швидше за все буде таким, коли також існуватиме явний ризик того, що системи притулку держав-членів не зможуть приймати осіб, що прибули, без негативних наслідків для їхнього ефективного функціонування та інтересів відповідних осіб, а також для тих осіб, які просять про надання захисту.

² Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1806 від 14 листопада 2018 року, в якому передбачено перелік третіх країн, громадяни яких повинні мати візу при перетині зовнішніх кордонів, та перелік країн, на громадян яких така вимога не поширюється (OJ L 303, 28.11.2018, с. 39).

- (8) ООН звернулася із Екстремим гуманітарним закликом надати захист та допомогу Україні, а також представила Регіональний план для України щодо реагування на ситуацію з біженцями, надавши дані стосовно кількості людей, які перебувають у складних життєвих обставинах та стосовно тих, кому необхідно надати адресну допомогу.
- (9) Верховний комісар ООН у справах біженців схвалило висловлену багатьма державами-членами підтримку активації тимчасового захисту, передбаченого Директивою 2001/55/ЄС, спрямовану на негайне надання тимчасового притулку в Союзі та сприяння розподілу відповідальності між державами-членами за людей, які покидають Україну.
- (10) Аби відреагувати на цю ситуацію, необхідно встановити, що існує масовий наплив переміщених осіб в розумінні Директиви 2001/55/ЄС, щоб забезпечити надання їм тимчасового захисту.
- (11) Метою прийняття цього Рішення є надання тимчасового захисту громадянам України, які проживають в Україні та були переміщені, починаючи з 24 лютого 2022 року, в результаті військового вторгнення російських збройних сил, яке розпочалось в цей день. Тимчасовий захист також має бути надано громадянам третіх країн, крім України, які були переміщені з України, починаючи з 24 лютого 2022 року, та які мали в Україні статус біженця або рівнозначний статус до 24 лютого 2022 року. Крім того, важливим є збереження єдності сімей та уникнення різних статусів серед членів однієї сім'ї. Тому необхідним також є надання тимчасового захисту членам сім'ї тих осіб, сім'ї яких вже були в Україні та проживали там на момент обставин, пов'язаних з масовим напливом переміщених осіб.
- (12) Також доцільно забезпечити захист осіб без громадянства та громадян третіх країн, крім України, які зможуть довести, що вони законно проживали на території України до 24 лютого 2022 року на підставі дійсного дозволу на постійне проживання, виданого відповідно до законодавства України, та які не в змозі повернутись в безпечних та стабільних умовах до своєї країни або регіону свого походження. Цей захист має здійснюватись або шляхом застосування до них цього Рішення, або шляхом застосування іншого належного захисту згідно із національним законодавством, що визначається кожною державою-членом. Ті, хто прагне отримати захист, мають бути в змозі довести, що вони відповідають цим критеріям шляхом пред'явлення відповідних документів компетентним органам відповідної держави-члена. Якщо вони не в змозі пред'явити відповідні документи, держави-члени мають перенаправити їх на відповідну процедуру.

- (13) Відповідно до Директиви 2001/55/ЄС держави-члени можуть поширити тимчасовий захист на всіх інших осіб без громадянства або громадян третіх країн, крім України, що проживають на законних підставах в Україні та які не мають змоги повернутись в безпечних та стабільних умовах до своєї країни або регіону походження. До таких осіб можуть належати громадяни третіх країн, які навчались або працювали в Україні на короткостроковій основі на момент настання подій, які призвели до масового напливу переміщених осіб. Такі особи в будь-якому випадку мають бути прийняті Союзом з гуманітарних міркувань без висунення вимог, зокрема, щодо наявності дійсної візи або достатності засобів для існування, або щодо дійсних проїзних документів, щоб забезпечити безпечний проїзд з метою повернення до їхньої країни або до регіону походження.
- (14) Держави-члени також можуть поширити тимчасовий захист на додаткові категорії переміщених осіб, крім тих, на кого поширюється дія цього Рішення, які є переміщеними з тих же причин і з тієї ж країни чи регіону походження, про які зазначено в цьому Рішенні. В такому випадку держави-члени мають негайно повідомити Раду та Комісію. У зв'язку з цим слід заохочувати держави-члени розглянути можливість поширення тимчасового захисту на тих осіб, які покинули Україну незадовго до 24 лютого 2022 року, оскільки напруга зросла, або які опинились на території Союзу (наприклад, під час відпустки або у зв'язку з роботою) якраз перед цієї датою та які не можуть повернутись до України у зв'язку зі збройним конфліктом.
- (15) Необхідно зазначити, що держави-члени зробили спільну заяву, відповідно до якої вони не будуть застосовувати статтю 11 Директиви 2001/55/ЄС.
- (16) Тимчасовий захист є найбільш доцільним інструментом в нинішній ситуації. З огляду на екстраординарну та виняткову ситуацію, урахуваючи військове вторгнення Російської Федерації в Україну та масштаб напливу переміщених осіб, тимчасовий захист має забезпечити їм можливість реалізувати гармонізовані права в межах Союзу, який пропонує належний рівень захисту. Очікується, що впровадження тимчасового захисту принесе користь державам-членам, тому що права, якими супроводжується тимчасовий захист, зменшують потребу переміщених осіб терміново шукати міжнародного захисту і, як наслідок, зменшують ризик перенавантаження їхніх систем притулку, оскільки вони зводять формальності до мінімуму через невідкладність ситуації. Більше того, громадяни України, на яких поширюється безвізовий режим, мають право вільно подорожувати в межах Союзу після того, як будуть пропущені на територію на 90-денний період. Таким чином, вони мають змогу обрати державу-член, в якій вони хотіли б реалізувати права, пов'язані із тимчасовим захистом, та приєднатись до своєї сім'ї і друзів з діаспори, що існує сьогодні в межах Союзу. Фактично це

сприятиме балансу зусиль між державами-членами, що у свою чергу зменшить тиск на національні системи прийому. У випадку надання державою-членом дозволу на проживання відповідно до Директиви 2001/55/ЄС, особа, якій надано тимчасовий захист та яка має при цьому право подорожувати в межах Союзу до 90 днів протягом 180-денного періоду, повинна мати змогу користуватись правами, які випливають із тимчасового захисту, тільки в державі-члені, що видала дозвіл на проживання. Це не має перешкоджати можливості держави-члена в будь-який час вирішувати питання щодо надання дозволу на проживання особам, які отримали тимчасовий захист відповідно до цього Рішення.

- (17) Це Рішення відповідає та може доповнювати національні механізми тимчасового захисту, які можуть розглядатись як імплементація Директиви 2001/55/ЄС. Якщо національний механізм держави-члена є більш сприятливим ніж домовленості, закріплені у Директиві 2001/55/ЄС, то держава-член має бути в змозі продовжувати застосовувати такий механізм, оскільки цією Директивою передбачено, що держави-члени можуть прийняти або зберегти наявні більш сприятливі умови для осіб, на яких поширюється тимчасовий захист. Проте якщо національний механізм буде менш сприятливим, то держава-член має забезпечити додаткові права, передбачені Директивою 2001/55/ЄС.
- (18) Директива 2001/55/ЄС особливу увагу приділяє обов'язкам держав-членів щодо підтримання правопорядку та забезпечення внутрішньої безпеки, оскільки вона дозволяє державам-членам позбавити переміщену особу тимчасового захисту у разі наявності серйозних підстав вважати, що така особа: вчинила злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людства, як це визначено в міжнародних документах, прийнятих щодо вказаних злочинів; вчинила серйозний неполітичний злочин за межами приймаючої держави-члена до того, як її допустили до цієї держави-члена як особи, яка користується тимчасовим захистом; або була визнана винною у вчиненні дій, які суперечать цілям та принципам ООН. Директива також дозволяє державам-членам позбавити переміщену особу тимчасового захисту, якщо є розумні підстави вважати, що така особа становить загрозу для безпеки приймаючої держави-члена або загрозу для спільноти такої приймаючої держави-члена.
- (19) При наданні тимчасового захисту держави-члени мають забезпечити здійснення обробки персональних даних осіб, які користуються тимчасовим захистом, згідно з вимогами *acquis* ЄС щодо захисту даних, зокрема

відповідно до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679⁽³⁾.

- (20) Це Рішення має дозволити Союзу координувати пропускну здатність в державах-членах та уважно за нею стежити з метою вжиття заходів та надання додаткової підтримки в разі необхідності. Директива 2001/55/ЄС зобов'язує держави-члени, при взаємодії з Комісією, співпрацювати та обмінюватись інформацією з метою сприяння імплементації тимчасового захисту. Це має здійснюватись через «Платформу солідарності», за допомогою якої держави-члени обмінюватимуться інформацією щодо їхніх можливостей прийому та кількості осіб, які отримали тимчасовий захист на їхній території. Наразі, ґрунтуючись на інформації, наданій кількома державами-членами в рамках Мережі ЄС щодо підготовки до міграції та управління кризовими ситуаціями, можливості прийому, без урахування поглинаючої здатності української діаспори, що проживає в Союзі, становлять більше 310 000 місць. З метою забезпечення такого обміну інформацією Комісія має здійснювати координаційну роль. Більше того, в останні роки було засновано різні платформи, спрямовані на забезпечення співпраці між державами-членами, серед яких Мережа ЄС щодо підготовки до міграції та управління кризовими ситуаціями (відповідно до Рекомендації Комісії (ЄС) 2020/1366⁽⁴⁾) є найбільш доцільною мережею для адміністративної співпраці, передбаченої Директивою 2001/55/ЄС. Держави-члени також мають робити внесок у загальносоюзну ситуаційну обізнаність шляхом обміну відповідною інформацією через механізми комплексного реагування на політичні кризи (IPCR)⁽⁵⁾. У разі потреби слід провести консультації із Європейською службою зовнішньої діяльності. Держави-члени також мають тісно співпрацювати із Верховним комісаром ООН у справах біженців.
- (21) Відповідно до Директиви 2001/55/ЄС спочатку тривалість тимчасового захисту має становити 1 рік. Якщо тимчасовий захист не буде припинено на підставі положень статті 6(1), пункту b цієї Директиви, то цей строк має бути автоматично продовжений на шестимісячні періоди впродовж не більше 1 року. Комісія буде здійснювати постійний моніторинг та аналіз ситуації. В будь-який момент вона може запропонувати Раді припинити тимчасовий захист, ґрунтуючись на тому, що ситуація в Україні є такою, що дозволяє безпечно і надійне повернення тих, кому було надано тимчасовий захист, або

³ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (OJ L 119, 4.5.2016, с. 1).

⁴ Рекомендація Комісії (ЄС) 2020/1366 від 23 вересня 2020 року про механізм ЄС щодо підготовки до міграції та управління кризовими ситуаціями, пов'язаними з міграцією (OJ L 317, 1.10.2020, с. 26).

⁵ Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2018/1993 від 11 грудня 2018 року про механізми ЄС щодо комплексного реагування на політичні кризи (OJ L 320, 17.12.2018, с. 28).

може запропонувати Раді продовжити строк тимчасового захисту на період не більше 1 року.

- (22) Для цілей статті 24 Директиви 2001/55/ЄС під посиланням на Європейський фонд біженців, створений на підставі Рішення Ради 2000/596/ЄС ⁽⁶⁾, слід розуміти посилання на Фонд притулку, міграції та інтеграції, створений на підставі Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2021/1147 ⁽⁷⁾. Усі зусилля держав-членів, спрямовані на виконання зобов'язань, що випливають із цього Рішення, отримують фінансову підтримку Союзу. Екстрені та гнучкі механізми в межах Багаторічної програми фінансового розвитку на 2021-2027 роки можуть мобілізувати кошти, необхідні для задоволення конкретних надзвичайних потреб держав-членів. Більше того, Механізм цивільного захисту ЄС ⁽⁸⁾ був активований ⁽⁹⁾. За допомогою цього механізму держави-члени можуть просити про надання засобів, необхідних для задоволення потреб переміщених осіб з України, які перебувають на їхній території, та можуть скористатись співфінансуванням з метою надання такої допомоги.
- (23) З моменту прийняття Директиви 2001/55/ЄС було створено кілька союзних установ або було розширено мандати тих установ, які були створені перед її прийняттям. У зв'язку з цим Комісія має співпрацювати з Європейським агентством з прикордонної та берегової охорони (Frontex), Агентством Європейського Союзу з питань притулку та з Агентством Європейського Союзу зі співробітництва у сфері правоохоронної діяльності (Європол) з метою постійного моніторингу та аналізу ситуації. Крім того, Frontex, Агентство ЄС з питань притулку (EUAA) та Європол мають надавати оперативну підтримку державам-членам, які звернулись з проханням допомогти впоратись із ситуацією, в тому числі для цілей застосування цього Рішення.
- (24) Це Рішення поважає фундаментальні права та дотримується принципів, визначених Хартією основних прав Європейського Союзу.
- (25) Директива 2001/55/ЄС покладає зобов'язання на Ірландію, тому остання бере участь у прийнятті цього Рішення.

⁶ Рішення Ради 2000/596/ЄС від 28 вересня 2000 року про утворення Європейського фонду біженців (OJ L 252, 6.10.2000, с. 12).

⁷ Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2021/1147 від 07 липня 2021 року про утворення Фонду притулку, міграції та інтеграції (OJ L 251, 15.7.2021, с. 1).

⁸ Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2021/836 від 20 травня 2021 року, яким внесено зміни до Рішення № 1313/2013/ЄС про Механізм цивільного захисту ЄС (OJ L 185, 26.5.2021, с. 1).

⁹ Станом на 28 лютого 2022 року – Словаччиною.

(26) Відповідно до статей 1 та 2 Протоколу № 22 про позицію Данії, що доданий до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, Данія не бере участі у прийнятті цього Рішення і це Рішення не покладає на неї зобов'язань та не поширює на неї свою дію.

(27) У зв'язку із екстреною ситуацією це Рішення набуває чинності в день його публікації в *Офіційному віснику Європейського Союзу*,

УХВАЛИЛА ЦЕ РІШЕННЯ:

Стаття 1

Предмет

Встановлюється наявність масового напливу в Союз переміщених осіб, які мали залишити Україну у зв'язку із збройним конфліктом.

Стаття 2

Особи, до яких застосовується тимчасовий захист

1. Це Рішення застосовується до наступних категорій осіб, переміщених з України, починаючи з 24 лютого 2022 року, в результаті військового вторгнення російських збройних сил, яке розпочалось в цей день:

(a) громадяни України, які проживали на території України до 24 лютого 2022 року;

(b) особи без громадянства та громадяни третіх країн, крім України, яким було надано міжнародний захист або еквівалентний національний захист в Україні до 24 лютого 2022 року; та

(c) члени сім'ї осіб, зазначених в пунктах (a) і (b).

2. Держави-члени застосовують або це Рішення, або здійснюють належний захист відповідно до їхнього національного законодавства щодо осіб без громадянства та громадян третіх країн, крім України, які зможуть довести, що вони законно проживали на території України до 24 лютого 2022 року на підставі дійсного дозволу на постійне проживання, виданого відповідно до законодавства України, та які не в змозі повернутись в безпечних та стабільних умовах до своєї країни або регіону свого походження.

3. Відповідно до статті 7 Директиви 2001/55/ЄС держави-члени також можуть застосовувати це Рішення до інших осіб, включаючи осіб без громадянства та

громадян третіх країн, крім України, які законно проживали в Україні і які не в змозі повернутись в безпечних та стабільних умовах до своєї країни або регіону свого походження.

4. Для цілей частини 1, пункту (с) наступні особи вважатимуться частиною сім'ї, оскільки сім'я вже перебувала та проживала на території України до 24 лютого 2022 року:

(а) другий з подружжя особи, зазначеної в пунктах (а) або (б) частини 1, або неодружений партнер, з яким особа перебуває у стабільних стосунках, якщо законодавство або практика відповідних держав-членів розглядає неодружені пари як подружжя відповідно до свого національного законодавства про іноземців;

(б) неповнолітні неодружені діти особи, зазначеної в пунктах (а) або (б) частини 1, або другого з її подружжя незалежно від того, чи вони були народжені в шлюбі чи поза шлюбом, чи були усиновлені;

(с) інші близькі родичі, що проживали разом як частина сім'ї на момент обставин, пов'язаних з масовим напливом переміщених осіб, і які на той момент перебували на повному або переважному утриманні особи, зазначеної в пунктах (а) або (б) частини 1.

Стаття 3

Співпраця та моніторинг

1. Для цілей статті 27 Директиви 2001/55/ЄС держави-члени мають користуватись Мережею ЄС щодо підготовки до міграції та управління кризовими ситуаціями відповідно до Рекомендації (ЄС) 2020/1366. Держави-члени також мають робити внесок у загальносоюзну ситуаційну обізнаність шляхом обміну відповідною інформацією через механізми комплексного реагування на політичні кризи (IPCR).

2. Комісія має координувати співпрацю та обмін інформацією серед держав-членів, зокрема стосовно моніторингу можливостей прийому в кожній державі-члені та щодо виявлення будь-яких потреб в наданні додаткової підтримки.

3. З цією метою Комісія у співпраці з державами-членами, Європейським агентством з прикордонної та берегової охорони (Frontex), Агентством Європейського Союзу з питань притулку (EUAA) та з Агентством Європейського Союзу зі співробітництва у сфері правоохоронної діяльності (Європол) здійснюватиме постійний моніторинг та аналіз ситуації, користуючись також Мережею ЄС щодо підготовки до міграції та управління кризовими ситуаціями.

Крім того, Frontex, Агентство ЄС з питань притулку та Європол мають надавати оперативну підтримку державам-членам, які звернулись до них з проханням допомогти впоратись із ситуацією, в тому числі для цілей застосування цього Рішення.

Стаття 4

Набуття чинності

Це Рішення набуває чинності в день його публікації в *Офіційному віснику Європейського Союзу*.

Вчинено у Брюсселі 4 березня 2022 року

*За Раду
Президент*

J. BORRELL FONTELLES